

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län

Datum: 2023-09-15

Områdesnummer: NRO 14 160

Områdesnamn: Åsunden-Torpasjöområdet

Kommun: Ulricehamn, Tranemo, Borås

Kartblad: 6 C NO, 6 D NV, 7 D SV

Area: 7 735 ha

Naturgeografisk region: 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida.

Kust/havsregion: -

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Huvudavrinningsområde 101 Nissan

Agrara kulturlandskapsregioner: -

Landskapsform: Vågig bergkullterräng med relativ höjd större än 10 meter, sprickdalslandskap

Riksvärde:

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetationstyp	Arter	Geologi
Sjö			Fauna	
	Ädellövskog		Flora, Fauna	
	Svagt välvd mosse			

Värdebeskrivning: Området är en markant sprickdal med sjöarna Åsunden och Torpasjön i centrum.

Åsunden är en större, mesotrof (måttligt näringsrik) sprickdalssjö med mycket hög biologisk funktion och förekomst av rödlistade arter.

Kring sjöarna finns stora områden med ädellövskogar med en för regionen sällsynt rik och varierad lundflora. Herrgårdsmiljöernas ekhagar rymmer ett flertal mycket grova träd med bland annat rödlistade insekter. Området har också flera odlingsmiljöer med lång agrarhistorisk kontinuitet. Flera ängs- och hagmarksobjekt ingår.

Bergamossen är en stor, relativt orörd, svagt välvd mosse representativ för den naturgeografiska regionen.

Huvudkriterier: A, B, C, D

Förutsättningar för bevarande:

De biologiskt rika lövskog- och hagmarksmiljöerna bevaras. Vattenkvaliteten i sjöarna bevaras/förbättras. Områden med känsligt fågelliv bevaras ostörda.

Åtgärder som kan påverka områdets värde negativt är till exempel omföring av lövskog till barrskog, upphörd hävd av kulturlandskapet, utsläpp av vattenföroreningar och uppförande av olika anläggningar, exempelvis vindkraftsverk och täkter. Bevarande av våtmarkers värden kräver att områdets hydrologi skyddas mot dränering, vattenreglering, dämning och torvtäkt. Avverkning av sumpskogar, skogar på fastmarksholmar och i kantzoner bör ej utföras.

Förändringar i markanvändningen kan påverka området negativt, antingen direkt eller ur ett längre perspektiv. Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande:

Inom riksintresseområdet finns strandskydd, delar av området omfattas av naturreservat.

Området berörs av Natura-2000 områdena SE0530072 Hofsnäs, SE0530211 Attorp, SE0530212 Korpeboberg, SE0530109 Kråkeboberg

Områdets huvuddrag:

Landskapet kring sjösystemet Åsunden-Torpasjön är såväl topografiskt som biologiskt omväxlande. Det finns många lövskogsrika herrgårdsmiljöer. Flera av ädellövskogarna är biologiskt rika med i flera fall tydligt kalkpåverkad flora. Även sjöarna är kalkinfluerade.

Åsunden är en större, mesotrof sprickdalssjö med i huvudsak branta stränder. Sjön har mycket hög biologisk funktion och har en del biologiska särdrag såsom vårlekande siklöja. Landskapsbilden kring norra delen av Åsunden domineras starkt av de topografiskt säregna Kråkeboberg och Åsakullen. Kring gårdarna Korpebo, Kärrabo och Näsboholm finns hagmarker med ek, björk, lind och lönn. Fältskiktet är överallt lundartat med en rik vårflora. På sydslutningen vid Kråkeboberg finns en rik lundflora och ett flertal örter finns på berget, bland annat storrams, lungört, skogssvingel, rödblåra, tvåblad, lundbräsa, tandrot, vippärt, vårärt och kungsmynta.

Omgivningarna är natursköna och bjuder på intressanta utflyktsmål. Större områden med rika ädellövskogar finns bland annat vid Ekered, Rude, Attorp och Korpebo. Området domineras av den lövskogsklädda Rude kulle, en känd utsiktspunkt varifrån man har utblick över hela Åsunden. Under ett brant klippstup strax intill stranden norr om Alhammar finns några stora grottor. Junkerhagabergets topp är bevuxen med hedekskog med inslag av björk och hassel. I slutningen ned mot Åsunden domineras slutna lövskogar med ek, björk, hassel, klibbal, ask, alm och lönn. Den kulturhistoriskt intressanta gården Attorp ligger högt och väl synligt, omgiven av lummiga

lövskogspartier. Klevbergets brant hyser en rik ädellövskog. Fältskiktet är rikt med lundväxter som tandrot, vårärt och hässleklocka. Vid Marbäck finns ett välutbildat delta uppbyggt till Forn-Åsundens nivå.

Yttre Åsunden-Torpasjön omges omväxlande av jordbruksbygd, lövskogar och barrskogsområden. Stränderna bildas av morän eller isälvsmaterial som i en ås tväras snett över sjön mellan Högagärde och Dragsudd. De stora vassområdena, den rika fiskförekomsten och stora ännu orörda strandområden har skapat bra möjligheter för ett rikt fågelliv. Sjön har en av länets tätaste stammar av fiskgjuse. I limnologiskt avseende är sjön högt klassad på grund av mångformighet, hög biologisk funktion och förekomsten av värlekande siklöja.

Öster om Yttre Åsunden präglas landskapet av de lövrika odlingsmarkerna. Här finns strandskogar, ekskogar, ekhagar och blandade ädellövskogar.

Områdena kring Torpasjön präglas av herrgårdskulturens speciella landskapsvård med lövskog och hagar och stora trädgårdar. Vid Hofsnäs består Torpanäset av moränmarker. Större delen av näset domineras av gammal ekskog. Den yttre delen av Torpanäset bildas av isälvsmaterial, tillhörigt den s.k. Ulricehamnsåsen. Här är florin rikare än kring Hofsnäs och lundartade partier dominerade av lind och ek uppträder. Mellan Torpa stenhus och Dragsudd finns vackra hagmarker med lind, björk och ek. Den yttersta delen av Dragsudd bär en sällsynt välutvecklad lundvegetation med stora lindar, ek och hassel.

Torpa stenhus är en av landets få bevarade medeltida slottsanläggningar. Landskapet kring Lillasjö är särpräglad med borgen omgiven av gamla askar. Vid Djurgården finns ett mindre område med ett tilltalande kulturlandskap. På små slingrande rullstensåsar växer lövskog med ekar, hassel och hamlade björkar. Mellan åsarna ligger små åkrar. Området runt Hofsnäs har mycket stor betydelse för turismen och det rörliga friluftslivet.

Bergamossen är en stor, relativt orörd svagt välvd mosse representativ för den naturgeografiska regionen. Mossen är huvudsakligen kal och vegetationen domineras av rissamhällen.

Anmärkningar: Inom området finns ängs- och hagmarksobjekt flera kulturhistoriska lämningar, framförallt på Torpanäset och runt Vegby.

Referenser:

- Andersson, J. 1976: Ruggeboviken, Åsunden - en rastplats för sjöfåglar om hösten. Gavia, 1976 nr 1.
- Andersson, L. 1983: Lövskogar i Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:1.
- Hildén, A. 1982: Grusinventering i Ulricehamns kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1982:7.
- Jacobson, S. 1987: Naturinventering av Åsundenområdet. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1987:2.
- Länsstyrelsen 1976: Natur i Älvsborgs län, s 453–459, 538–539.
- Länsstyrelsen 1985: Naturvårdsprogram för sjöar och vattendrag.

- Blomgren, M. & Lekemo, C. 1984: Lövsöksinventering i Tranemo kommun.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1985:2.
- Henriksson, L m fl. 1985: Åsunden, Yttre Åsunden och Torpasjön - en limnologisk undersökning. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1987:13.
- Elvingsson, P. & Hindström, M. 1987: Ängar och hagar i Ulricehamns kommun.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:5.
- Hindström, M. & Josefsson, J. 1989: Ängar och hagar i Tranemo kommun.
Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1989:6.
- Naturvårdsverket 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Solna.
- Länsstyrelsen 1994: Våtmarker i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1993:6.